

Constitucionalismo de la Unión Europea

Luis María Díez-Picazo

Madrid, Civitas Ediciones S.L., 2002

○ enfoque constitucional da integración europea adquiriu un extraordinario protagonismo nos últimos tempos. O constitucionalismo, como doutrina que sostén a necesidade de estruturar e limita-lo poder político a través do dereito, admite ser realizado de xeitos distintos, chegado o caso, incluso, sen o que normalmente se coñece como unha constitución.

Se ben é certo que posuír un documento escrito, solemne e formalmente cualificado como constitución pode ter unha enorme transcendencia en moitos sentidos; en definitiva, o irrenunciable é que o poder político estea efectivamente estruturado e limitado polo dereito.

Falar de constitucionalismo equivale a falar dos problemas xurídico-políticos básicos. Así, poñer en conexión constitucionalismo e Unión Europea permite decatarse de ata qué punto a integración europea incide sobre esas cuestións fundamentais de todo ordenamento, alterando o significado dalgúns nocións clave: a soberanía ou a cidadanía, a norma constitucional ou o propio Estado, tal e como se intenta amosar neste libro.

Ademais, a integración europea crea unha serie de lagoas en aspectos cruciais da organización e o funcionamento do poder. Abonda con pensar, a este respecto, na recente adopción dunha definición común de terrorismo para os

efectos penais, que obriga a repensar un elemento esencial do constitucionalismo como é o principio de legalidade penal. Este é simplemente un exemplo, pero moi ilustrativo de ata qué punto a Unión Europea está necesitada de auténtico constitucionalismo.

No capítulo primeiro desta obra, o autor analiza a Carta de dereitos fundamentais da Unión Europea, que foi aprobada xunto co Tratado de Niza e supuxo unha importante innovación no procedemento de elaboración do dereito comunitario primario. Neste capítulo o autor analiza a estrutura da carta, así como o seu contido, as normas sobre a eficacia dos dereitos fundamentais e a falta da súa forza vinculante.

A idea de cidadanía europea, recollida na Carta de dereitos fundamentais da Unión Europea, proclamada no cumio de Niza de decembro de 2000 é tratada por Díez-Picazo no segundo capítulo desta obra, onde analiza a inserción da cidadanía europea nos ordenamentos comunitario e internacional, os posibles criterios de atribución da cidadanía, os aspectos máis problemáticos do concepto de cidadanía europea, se se trata dun concepto xurídico necesario, o significado práctico e o simbólico da cidadanía europea, así como da ambigüidade da idea de cidadanía europea.

O autor refírese tamén, no capítulo terceiro desta obra ó *Demos*, á súa existencia como condición previa da democracia, á interferencia do nacionalismo na construción europea, á identificación do *Demos* e á lexitimación do poder político.

No capítulo cuarto fala dos tratados e da constitución: en qué sentido é difícil distinguir entre tratados e constitucións, do establecemento orixinario de federacións e de organizacións internacionais, da reforma non unánime de constitucións federais e de tratados institutivos de organizacións internacionais, e da retirada unilateral de federacións e de organizacións internacionais.

Díez-Picazo, refírese tamén nesta obra (capítulo quinto) á idea de soberanía, á idea dos estados membros como señores dos tratados constitutivos, á doutrina da *interposition* na historia constitucional norteamericana, ós significados xurídicos da soberanía e á inexistencia dun dereito incondicionado de secesión da Unión Europea.

No capítulo sexto o autor trata dos estados membros, ó facer referencia ós requisitos para a pertenza á Unión Europea, ó principio de autonomía institucional destes estados, á delimitación do territorio da Unión Europea, á atribución da cidadanía europea e, finalmente, fai unha referencia ó uso da coacción na Unión Europea.

No capítulo sétimo, titulado "Base xurídica", o autor trata da noción de base xurídica nos procedementos normativos comunitarios, a sentenza Comisión c. Consello do 26 de marzo de 1987, tamén trata da base xurídica do proceso decisional da Unión Europea, e da xerarquía normativa.

No derradeiro capítulo desta obra o autor analiza a Constitución española e a integración europea, en concreto, a integración europea e o Estado autonó-

mico, a relevancia constitucional da aplicación xudicial do dereito comunitario, os límites constitucionais ó proceso de integración europea e a Declaración do 1 de xullo de 1992, para facer finalmente un ensaio de valoración da xurisprudencia constitucional relativa ó dereito comunitario.

A diferenza doutros libros sobre integración europea, neste non se fai ningunha proposta. Esta non é unha obra de enxeñería constitucional, senón de análise constitucional. En palabras do propio autor, esta obra pretende se-lo grao de area que el achega ó xigantesco empeño colectivo de construción continental.

Isabel Castiñeiras Bouzas

Avogada

NORMAS PARA A PRESENTACIÓN DE ORIXINAIS

1. Os traballos serán orixinais, non publicados nin total nin parcialmente, nin enviados a outros medios de publicación.
2. Presentaranse en follas DIN-A4 mecanografadas a dobre espacio nunha soa cara e numeradas, e incluírán, de se-lo caso, e como máximo, 15 gráficos ou táboas.
3. As ilustracións serán numeradas segundo a súa orde de aparición no texto, co seu listado e lenda ou pé en folla á parte.
4. O título do traballo será breve (como máximo oito palabras) e poderáselle engadir un subtítulo. Non conterà abreviaturas nin notas.
5. Incluíranse co título do artigo catro ou cinco descritores a través dos que se poida clasifica-lo artigo.
6. Baixo o título colocárase o nome do autor ou autores, e incluírase ó pé da páxina a profesión ou cargo principal co que desexan ser presentados.
7. O traballo irá precedido obrigatoriamente dun sumario ou resumo inferior a 150 palabras, sobre o contido e conclusións, sen notas ó pé. Acompañarase a versión inglesa do sumario.
8. Os traballos completos enviaranse por triplicado.
9. A numeración dos apartados farase só con caracteres arábigos ata tres díxitos.
10. As notas a pé de páxina recolleranse ó final do manuscrito en folla á parte.
11. As referencias bibliográficas (e soamente as citadas no texto e nas notas) situaranse ó final do traballo e en orde alfabética de apelidos, do seguinte xeito:

Libros:

AUTOR (ano): Título do libro, número de edición, editorial, lugar.

Artigos:

AUTOR (ano): Título do artigo, título do libro ou nome da revista, volume e número, paxinación, editorial, lugar.

Nos casos de máis dun traballo do mesmo autor e ano, a este engadiráselle unha letra ordinal (1986, a; 1986, b; etc.).

As citas, nas notas de páxina, remitiranse á bibliografía final indicando o autor, ano (con a, b, etc.), volume e páxinas interesadas.

12. Se se utilizan abreviaturas ou siglas (organismos, revistas, etcétera), incluírase o seu listado detrás da bibliografía.
13. Achegaranse o enderezo postal e o teléfono dos autores e a data de remisión do orixinal.
14. Os traballos asinados expresan a opinión dos autores e son da súa exclusiva responsabilidade, para tódolos efectos.
15. Os autores comprométese a corrixi-las probas de imprenta nun prazo de sete días, e enténdese que, noutro caso, se outorga a conformidade co texto que aparece nelas. Non se poderá modificar substancialmente o texto orixinal a través desta corrección de probas.
16. Os traballos enviaranse a:

Revista Galega de Administración Pública

EGAP

Pol. das Fontiñas, rúa Madrid, 2-4
15707 Santiago de Compostela.
Galicia. España.